

FÖRTROENDE FÖR OLIKA GRUPPER: EN UPPDATERING¹

LENNART WEIBULL

Varje fungerande samhällsbildning bygger på förtroende. Det har sagts många gånger och det förtjänar att upprepas. Det vi gör gemensamt i ett samhälle förutsätter förtroende både för andra människor och för de institutioner som är samhällets fundament, ofta beskrivet som horisontellt respektive vertikalt förtroende. Det finns en omfattande diskurs kring vad som menas med förtroende och ett stort antal empiriska analyser (jfr Holmberg & Weibull, 2007, 2013b, 2015; Norén-Bretzer, 2005). Något förenklat handlar det om ett slags förväntan eller prognos om hur personer eller verksamheter ska fungera. Där vi har stort förtroende väntar vi oss att det ska fungera bra, där vi har litet förtroende har vi inga eller negativa förväntningar.

Förtroende kan variera mellan olika samhällen och mellan olika individer. Inom forskningen görs vanligen en skillnad mellan förtroendets objekt – det som förtroendet avser, exempelvis en samhällsinstitution eller en yrkesgrupp – och förtroendets subjekt – den som hyser förtroendet, oftast en enskild individ eller en grupp av individer. Människors förtroende påverkas av många olika omständigheter. Det är såväl sådant som har att göra med personerna som hyser förtroendet och sådant som gäller det man har förtroende för. Dessutom spelar omgivningen, kontexten, en viktig roll (Holmberg & Weibull, 2014).

När det gäller frågan om vad som skapar förtroende brukar det talas om fem komponenter eller byggstenar (Johansson m fl, 2006; Holmberg & Weibull, 2013a). Det handlar om förmåga eller kompetens, integritet eller opartiskhet, empati eller medkänsla, transparens eller öppenhet samt värdegemenskap (ideologi) eller ömsesidig förståelse. Det objekt som laddar högt på samtliga komponenter kan vanligen vänta sig ett mycket stort förtroende hos förtroendets subjekt. De fem komponenterna kan uppfattas som olika förklaringsfaktorer i en teori om vad som skapar respektive river ned institutionsförtroende och studier har visat att alla fem faktorerna spelar en roll (Trägårdh 2009).

Inom ramen för SOM-institutets undersökningar har frågan om förtroende varit regelbundet återkommande. Något förenklat uttryckt står förtroende i dessa analyser främst som ett mått på den upplevda kvaliteten hos en verksamhet, grupp eller enskild individ. Förtroendets objekt har varit samhällsinstitutioner, yrkesgrupper eller enskilda personer. De förtroendestudier som sedan 1980-talet genomförts inom ramen för den nationella SOM-undersökningen har avsett samhällsinstitutioner (Holmberg & Weibull, 2013b), medan de förtroendefrågor som ställts i den

västsvenska SOM-undersökningen utgår från olika yrkesgrupper (Weibull, 2011).²

Syftet med följande artikel är att redovisa förtroendet för politiker och olika yrkesgrupper i Västra Götaland 2014 i ljuset av tidigare studier.³ Artikeln är i första hand en uppdatering av hur förtroendet utvecklats under de senaste åren. Underlaget är den västsvenska SOM-undersökningen och avsikten är att uppdatera resultaten och tolka dem i ljuset av vad vi vet om institutionsförtroende. Uppläggningsen följer huvudsakligen tidigare redovisningar av yrkesgruppsförtroendet i Västsverige, men det görs därutöver en specialanalys av vad som bestämmer förtroendet för politiker respektive förtroendet för tjänstemän inom vård, skola och omsorg.

Belysningen av yrkesgruppsförtroendet bygger på data från den västsvenska SOM-undersökningen, varav en del redan redovisats (Bové m fl, 2015).⁴ Fokus i framställningen är på situationen 2014 och beskrivningen utgår, där inte annat anges, från Västra Götaland som helhet.

Västsvenskt yrkesgruppsförtroende 2014

Även om det givetvis finns variationer i människors förtroende för andra brukar Sverige beskrivas som ett land där samhällsförtroende överlag ligger på en hög nivå. Det hindrar inte att det kan finnas betydande skillnader i förtroende mellan enskilda år och beroende på såväl personlig erfarenhet som ideologisk orientering, liksom det kan finnas långsiktiga uppåt- eller nedåtgående trender (Holmberg & Weibull, 2013b). Tidigare analyser har dessutom visat att yrkesgruppsbedömningar och institutionsbedömningar kan skilja sig åt (Holmberg & Weibull, 2005). Samtidigt finns det en gemensam nämnare mellan institutions- och yrkesgruppsbedömningarna genom att närhetsfaktorn ofta är av stor betydelse: det man har erfarenhet av åtnjuter som regel större förtroende än annat.

I den västsvenska SOM-undersökningen avser frågan yrkesgruppsförtroende. Formuleringen avser förtroendet för hur ett antal ”grupper sköter sitt arbete”.⁵ Frågan har ställts under ett flertal år, men de grupper som har fått bedömas varierar något mellan olika undersökningsår. Frågeformuleringen är medvetet allmänt hållen och talar således bara om ”grupper” och varje grupp blir alltså definierad av ett svarsalternativ. I motsats till frågan om förtroende i den nationella SOM-undersökningen gäller det inte här institutioner eller verksamheter utan de grupper som är knutna till institutionerna. Det har visserligen gjorts en del förändringar av vilka grupper förtroendefrågan täckt in men i princip gäller den beslutsfattare inom politik och på både lokal, regional och nationell nivå samt personalkategorier i offentlig verksamhet, främst inom vård, skola och omsorg, på regional och lokal nivå.

De femton grupper som ingick i 2014 års undersökning omfattar i huvudsak de nämnda huvudgrupperna, men därutöver gäller yrkesgruppsbedömningen även poliser, journalister, präster, pastorer i frikyrkor och forskare. Dessa har inkluderats främst som jämförelse för att få perspektiv på nivån i bedömningen av de två huvudgrupperna.

Helhetsbilden av förtroendet år 2014 för de femton yrkesgrupperna redovisas i figur 1, som ger den samlade fördelningen för hela Västra Götaland, alltså inklusive dem som direkt anger att de saknar uppfattning. Tre värden finns angivna. De är: andelen av de svarande som uppger att de har mycket eller ganska stort förtroende, ett balansmått som anger andelen stort förtroende minus andelen litet förtroende⁶ och andelen som uppger att de saknar uppfattning. Yrkesgrupperna har i figuren rangordnats efter andelen mycket eller ganska stort förtroende.

Det första övervägandet gäller i vad mån allmänheten kan ta ställning. Anser man sig tillräckligt insatt för att ha en åsikt? Svartalernativet ”Ingen uppfattning” är ett sätt att fånga upp dem som anser sig inte kunna bedöma respektive yrkesgrupp. Den yrkesgrupp som särskilt utmärker sig med en hög andel svarpersoner utan uppfattning är pastorer i frikyrkor med nästan 40 procent. Ytterligare två grupper ligger på omkring en fjärdedel: forskare vid universitet och högskolor och socialarbetare. De grupper där nästan alla har åsikter är personal i sjukvården och poliser där bara omkring fem procent av svarpersonerna uppger sig sakna uppfattning. Mönstret är stabilt över tid.

Resultatet är knappast oväntat. De grupper där en större andel av svarpersonerna saknar uppfattning är sådana som en majoritet av allmänheten rimligen sällan eller aldrig personligen kommer i kontakt med. Att relativt många ändå har en uppfattning förklaras sannolikt av att man hört om de olika grupperna från vänner och bekanta eller att man bildat sig en uppfattning av vad man tagit del av i press, radio och tv. Inte minst det senare kan tänkas skapa bilden av hur olika yrkesgrupper fungerar (McCombs, 2006).

När det gäller vad olika förtroendenivåer står för brukar andelen stort förtroende bland allmänheten ofta beskrivas som en institutions eller grupps förtroendebas. Det är det förtroende den åtnjuter bland samtliga medborgare, alltså även inklusive dem som uppgett att de saknar uppfattning. Fem av de femton yrkesgrupperna har en förtroendebas på över 50 procent av allmänheten. Annorlunda uttryckt anger fler än hälften av samtliga svarpersoner i Västra Götaland att de har stort förtroende för dessa. I topp finns personal inom barnomsorgen samt hälso- och sjukvården, där omkring två tredjedelar har stort förtroende, nära följda av polisen med drygt 60 procent. Lärare i grundskolan och äldreomsorgens personal ligger på omkring 55 procent. I botten med en femtedel stort förtroende eller lägre finns EU-parlamentariker, regionala politiker och pastorer i frikyrkorna.

Samtidigt påverkas en grupps förtroendebas givetvis även av andelen som har lågt förtroende för den. Andelen som har litet förtroende varierar mellan olika grupper. Den lägsta andelen finns i fråga om forskare vid universitet och högskolor, de högsta för journalister samt för de regionala och kommunala politikerna där andelen med litet förtroende är en dryg fjärdedel av de svarande. Genom att minska andelen stort förtroende med andelen litet förtroende går det att ange ett balansmått, så kallad förtroendebalans, för varje yrkesgrupp. Tio av de femton yrkesgrupperna uppvisar plusvärden, alltså att andelen med stort förtroende är högre än andelen

Figur 1 Förtroende för olika grupper, Västra Götaland 2014 (procent mycket + ganska stort förtroende samt balansmätt)

		Balans mätt	Procent ingen uppfattning
Hälsa- och sjukvårdens personal	68	+57	5
Personal inom barnomsorgen	64	+60	18
Poliser	62	+51	7
Lärare grundskolan	56	+48	16
Personal inom äldreomsorgen	55	+43	14
Forskare universitet/högskolor	48	+44	28
Kollektivtrafikens personal	47	+36	15
Präster i svenska kyrkan	37	+35	15
Rikspolitiker	33	+12	12
Socialarbetare	32	+15	23
Journalister	27	-3	13
Kommunens politiker	26	-6	12
EU-parlamentariker	21	-6	20
VG-regionens politiker	18	-9	19
Pastorer i frikyrkor	17	-5	39

Kommentar: Balansmättet anger andelen mycket + ganska stort förtroende minus andelen mycket + ganska litet förtroende. Det kan variera mellan +100 (alla har stort förtroende) och -100 (alla har litet förtroende). Skalan har således 200 skalsteg. De som svarar att de saknar uppfattning ingår inte i mättet.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2014.

med litet förtroende, varav flertalet är relativt höga. Rangordningen blir i stort sett densamma som för stort förtroende. Det är samma grupper som ligger högst. När det gäller grupperna med negativ förtroendebalans ligger balansmättet på mellan -2 och -9, lägst för VG-regionens politiker.

Det är intressant att notera politikergruppens relativt stora spridning. Förtroendebalansen för rikspolitiker är +12, men VG-regionens politiker finns på -9 och kommunens på -6. Förklaringen ligger i att 2014 var valår då särskilt de nationella politikerna exponeras kraftigt i massmedierna, något som vanligen bidrar till att förtroendet för dem ökar (se nedan).

Den samlade bilden av yrkesgruppsförtroendet kan på några punkter jämföras med den samtidigt genomförda nationella studien av institutionsförtroende. Det finns inte oväntat en stor likhet. Av samhällsinstitutionerna är sjukvården och polisen bland dem som åtnjuter störst förtroende, medan bland annat EU-institutionerna ligger bland de lägsta (Holmberg & Weibull, 2015). I jämförelse med institutionsmätningen kommer lärare i grundskolan något högre än grundskolan och präster

i Svenska kyrkan högre än Svenska kyrkan som institution, medan det omvända förhållandet gäller för massmedier och journalister, vilket är samma mönster som visat sig i tidigare analyser (Holmberg & Weibull, 2005). Jämförelserna ska dock tolkas med viss försiktighet, eftersom det rör sig om två olika undersökningar där också frågekonstruktionen skiljer sig något åt.⁷

I fråga om de offentliga verksamhetsområdena går det även att göra en jämförelse med en annan fråga i den nationella SOM-undersökningen. Den avser bedömningar av verksamheten inom ett antal samhällsområden. Där visar sig förskolan komma högre än grundskolan och sjukvården, medan kollektivtrafik och äldreomsorg kommer lägst, låt vara att även dessa har balansmått på plus (Holmberg, 2015). Att det finns skillnader i jämförelse med yrkesgruppsförtroendet har sannolikt att göra med att frågan har karaktären av utvärdering vilket bara är en komponent i förtroendet.

Förändringsmönster

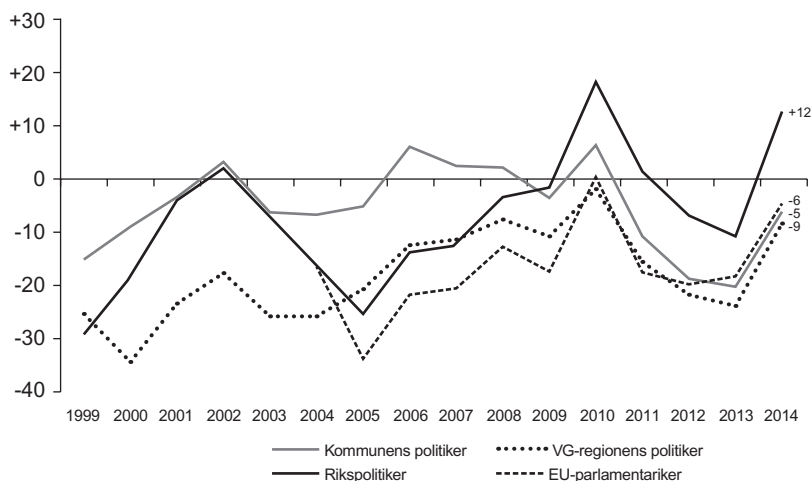
Det finns även möjlighet att belysa förändringar över tid. För flertalet grupper har förtroendet mätts sedan 1999 (Bergström & Ohlsson, 2015). I figur 2a-b redovisas balansmättet för flertalet av grupperna för hela perioden. I det första diagrammet finns förtroendet för de fyra politikergrupperna, i det andra för personalkategorierna inom vård, skola och omsorg och i det tredje för några av de övriga grupperna.

Det allmänna intrycket är att de olika gruppernas förtroendebas är förhållandevis stabil över tid, men det finns några intressanta mönster. Ett sådant är att förtroendet för politiker visar på en betydande uppgång 2014 i jämförelse med de senaste åren. Går vi längre tillbaka i tid och noterar det stora politikerförtroendet 2010 kan vi se att uppgången till stor del kan beskrivas som en så kallad valårseffekt. Förtroendet för politik, liksom även för ett flertal andra samhällsinstitutioner tenderar att öka under valår: när exponeringen av politiken ökar stiger också politikerförtroendet för främst nationella politiker (Holmberg, 1994). Ökningen gäller även de regionala och lokala politikerna men de når 2014 inte upp till ett positivt balansmått.

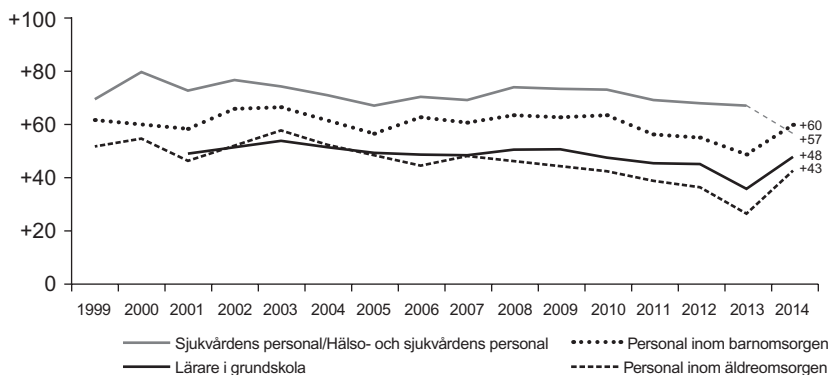
Även andra förtroendebedömningar förefaller vara påverkade av valårseffekten och har kallats för demokratins haloeffekt (Holmberg & Weibull, 2015). Det är också tydligt i Västra Götaland 2014, där förtroendet visar på en uppgång överlag. Det gäller främst mellan 2013 och 2014. Det framkommer även långsiktiga förtroendeökningar, exempelvis för kollektivtrafikens personal handlar det om en förtroendeökning som startade redan tidigare efter många års successivt minskande förtroende och man är på väg mot samma förtroendebalans som i slutet på 1990-talet. Andra yrkesgrupper, exempelvis personal inom barnomsorg och äldreomsorg och lärare i grundskolan bryter 2014 några års förtroendenedgång med en uppgång. Det är således viktigt att notera att de lokala pedofilfall som fått relativt stor uppmärksamhet i medierna inte tycks ha påverkat det stora förtroende som finns för personal inom barnomsorgen.

Förtroendet för polisen är över tid stabilt, förtroendet för socialarbetare ligger också stabilt men på en lägre nivå. Detsamma gäller förtroendet för journalister som samtliga undersökningsår har en negativ förtroendebalans.

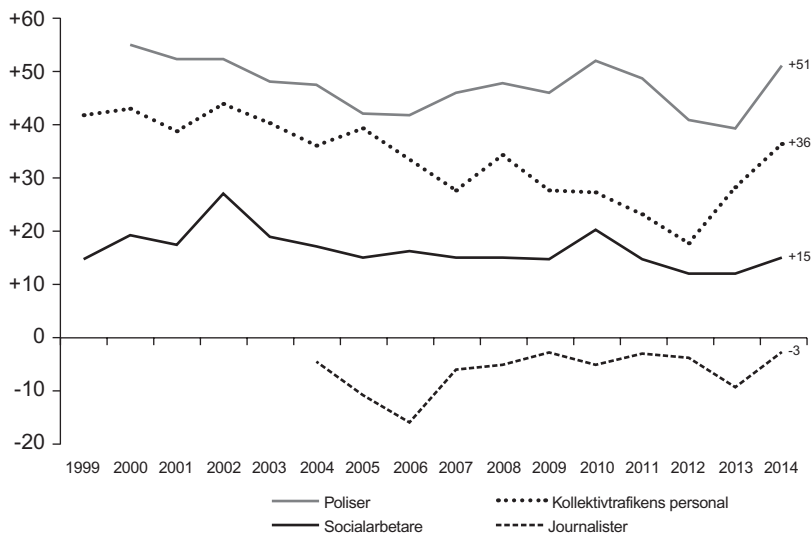
Figur 2a Förtroende för politiker, Västra Götaland 1999–2014 (balansmätt)

Figur 2b Förtroende för yrkesgrupper inom vård och omsorg, Västra Götaland 1999–2014 (balansmätt)

Kommentar: *) Observera att alternativet Sjukvårdens personal 2014 ändrades till Hälsa- och sjukvårdens personal (om troliga konsekvenser se vidare texten). Om balansmätt se figur 1.

Figur 2c Förtroende för polis, kollektivtrafikens personal, socialarbetare och journalister, Västra Götaland 1999–2014 (balansmätt)

Kommentar: Balansmättet kan variera mellan +100 (alla svars personer anger stort förtroende) och -100 (alla svars personer anger litet förtroende). Totalt finns det tjugo items att ta ställning till. Frågan har sex svarsalternativ: "mycket stort förtroende; ganska stort förtroende, varken stort eller litet förtroende; ganska litet förtroende; mycket litet förtroende; ingen uppfattning".

Observera att skalan på x-axeln skiljer sig mellan de tre diagrammen.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1999–2014.

För en yrkesgrupp är förtroendebalansen för 2014 inte jämförbar med tidigare års mätningar. Det är yrkesgruppen personal i hälso- och sjukvården. Sjukvårdspersonal har sedan mätningarna startade haft störst förtroende oavsett det gällt andelen mycket eller ganska stort förtroende eller balansmätt, men är den enda grupp som visar på nedgång 2014 och där andelen som uppger mycket eller lite förtroende har fördubblats mot 2013 – från fem till tio procent. I den nationella SOM-undersökningen där förtroendet för sjukvården som samhällsinstitutionen studeras finns inte någon motsvarande nedgång mellan dessa båda år utan snarast en uppgång. Mycket tyder dock på att det avvikande mönstret ligger i att frågan olyckligtvis ändrades 2014. Från att tidigare ha avsett enbart sjukvårdens personal inkluderades även hälsovården.⁸ Även om det mesta, inte minst utfallet på den nationella frågan om förtroendet för sjukvården, talar för att resultatet huvudsakligen är en effekt av den nya formuleringen går det inte att med säkerhet säga något innan vi får tillgång till ytterligare en mätning.

Förtroendets dimensioner

Det vi kallar förtroendebasen ger en bild av hur starkt förtroendet för de olika grupperna är bland samtliga västsvenskar. I det följande ska vi begränsa oss till dem som anger att de har en uppfattning – alltså inte inkludera dem som svarar *Ingen uppfattning*. Den rangordning i förtroende som nu visar sig avviker inte särskilt mycket från den tidigare redovisningen baserad på balansmått. I figur A1 i bilaga redovisas en översiktlig bild.

Tio av de femton yrkesgrupperna har en övervikt för stort förtroende i förhållande till litet förtroende. Vi kan här tydligare se att det går en relativt klar gräns mellan de sex grupper där förtroendebalansen överstiger +50. I jämförelse med rangordningen inklusive personer utan uppfattning är det en grupp som kommer på en klart högre nivå: forskare vid universitet och högskolor. Det sammanhänger med att det finns relativt många som saknar uppfattning samtidigt som det är få med lågt förtroende för gruppen. De yrkesgrupper som ligger högst har dock samtliga en förhållandevis liten andel litet förtroende. Omvänt gäller att de som ligger i botten har förhållandevis hög andel litet förtroende. Flertalet av de senare utmärks av en klar polarisering genom att det väger förhållandevis jämnt mellan stort och litet förtroende.

Tidigare studier har visat att förtroendebedömningar av detta slag har klart positiva inbördes samband (Holmberg & Weibull, 2011). Det finns ett slags positiv grundsyn: de som har stort förtroende för en institution eller grupp har det vanligen även för andra. En genomgång av sambanden i bedömningarna mellan de 20 grupperna ger samma bild.⁹ Inget samband är negativt och endast några få korrelationer ligger på knappt .20 (Pearson's r). Bland de senare finns exempelvis sambandet mellan förtroendet för EU-parlamentariker och personal inom äldreomsorgen respektive förtroendet för forskare på universitet och högskolor och pastorer i frikyrkor.¹⁰ Flertalet av korrelationerna i övrigt ligger relativt högt, vanligen mellan .30 och .40, och i några fall som mellan de fyra politikergrupperna på över .60. Det är samma mönster som i tidigare analyser av gruppfortroende i tidigare västsvenska SOM-undersökningar (Nilsson, 2009; Weibull, 2011).

Det är helt förväntat att korrelationerna mellan närliggande grupper ska ligga på en hög nivå, exempelvis mellan politiker på olika nivåer. Detsamma gäller personalgrupperna inom vård, skola, omsorg. Ett ytterligare sätt att pröva sambandsmönstren är att göra en explorativ faktoranalys. En sådan visar sig också falla ut i huvudsak enligt antagandet. Det framträder två dimensioner som kan rubriceras tjänstemän respektive politiker och en tredje här kallad Övriga (tabell 1). De två förstnämnda är tämligen distinkta. Politikerdimensionen är mest enhetlig och faktorladdningarna genomgående höga. I vad som kan kallas en offentlig tjänstedimension är det vård, skola och omsorg som laddar högst, medan socialarbetare, poliser och forskare på universitet och högskolor laddar svagare. I den dimension som kallats Övriga laddar präster och pastorer högt, men även journalister har, något oväntat, en positiv laddning i dimensionen, om än svagare.

Tabell 1 Dimensioner i förtroendebedömningarna av yrkesgrupper. Västra Götaland 2014 (faktorladdningar)

	Tjänstemän	Politiker	Övriga
Personal inom barnomsorgen	.85	.12	.06
Personal inom äldreomsorgen	.79	.13	.11
Lärare i grundskolan	.77	.11	.21
Personal inom hälso- och sjukvården	.75	.19	-.03
Kollektivtrafikens personal	.67	.16	.24
Socialarbetare	.59	.24	.35
Poliser	.55	.18	.33
Forskare vid universitet och högskolor	.50	.17	.24
Västra Götalands politiker	.17	.85	.16
Rikspolitiker	.22	.84	.12
Kommunens politiker	.21	.76	.09
EU-parlamentariker	.18	.75	.24
Pastorer i frikyrkor	.11	.13	.85
Präster i svenska kyrkan	.21	.13	.81
Journalister	.24	.24	.52
Förklarad varians	27%	19%	14%

Kommentar: Faktoranalys, Kaiser's kriterium och varimax rotering.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2014.

Även om det framträder en viss grundstruktur är dimensionerna inte helt entydiga och skiljer sig i detta avseende från mönstret i 2010 års undersökning (Weibull, 2011). Det blir särskilt tydligt om vi prövar att istället lägga ut fem dimensioner. Då visar sig som väntat både tjänstemanna- och övrigdimensionen krackelera och journalister laddar högt i en egen dimension, där även socialarbetare har en förhållandevis hög laddning. Även forskare vid universitet och högskolor bildar i en sådan analys en egen dimension.

En dimensionsanalys blir givetvis inte bättre än det material den bygger på och i de tidigare studierna har det varit en något större bredd i de grupper som ingick i förtroendefrågan. Den praktiska slutsats som kan dras av 2014 års analys är att den dimension som kallats Övriga inte håller samman och att de yrkesgrupper som finns i den istället bör studeras separat.

Yrkesgruppsförtroende i olika grupper

Förtroende varierar inte bara över tid utan också mellan grupper. Studier av förtroendet för samhällsinstitutioner har visat att kvinnor överlag uppvisar ett större förtroende än män och att högutbildade uppvisar ett större förtroende än lågutbil-

dade (Holmberg & Weibull, 2015). I den föreliggande analysen visar sig framför allt utbildning vara den mest utslagsgivande bakgrundsfaktorn (tabell 2). För samtliga 15 yrkesgrupper som bedömts 2014 har högutbildade personer störst förtroende. Det handlar då om förtroendebasen, eftersom även de som saknar uppfattning finns med underlaget (se ovan) – men även om det görs en begränsning till dem som har uppfattning är de högutbildade mest förtroendefulla.

De största skillnaderna mellan låg- och högutbildade förekommer inte oväntat i fråga om förtroendet för forskare vid universitet och högskolor och lärare i grundskolan. Minst skillnad finns i bedömningen av kommunala politiker, journalister och personal inom äldreomsorgen. Det som bidrar till utbildningsskillnaderna är – förutom att lågutbildade i större utsträckning anger att de saknar uppfattning – att högutbildade i större utsträckning har en tydlig riktning i sin bedömning, medan lågutbildade oftare lägger sig på mittalternativet varken stort eller litet förtroende. Bakom den skillnaden finns troligen även en åldersfaktor.

Förtroendebedömningarna bland personer i olika åldrar uppvisar få tydliga mönster. Det framkommer dock att yngre har större förtroende för universitet och högskolor än vad äldre har, förtroendet för kommunens politiker är omvänt något högre bland äldre än bland yngre. När det gäller yrkesgrupperna inom vård, skola och omsorg är förtroendet genomgående störst i åldersgruppen 30-49 år. Det är samma mönster som tidigare visat sig i bedömningen av dessa grupper (Weibull, 2011). En trolig förklaring kan vara att denna åldersgrupp till stor del består av familjer med barn som har större kontaktyta mot de nämnda yrkesgrupperna som brukare eller som anhörig till brukare. Omvänt gäller att de äldsta har ett lägre förtroende för barnomsorgens personal.

Skillnaderna mellan kvinnors och mäns förtroendebedömningar är 2014 något mindre än vad som kunde förväntas från tidigare studier men går i förväntad riktning. För åtta av de 15 yrkesgrupperna har kvinnorna signifikant större förtroende än män, för en – hälso- och sjukvårdens personal – har männen större förtroende, medan skillnaderna för övriga sex grupper är närmast marginella. Där kvinnorna har större förtroende ligger övervikten på fem till nio procentenheter – störst för poliser och kollektivtrafikens personal.

Förtroendebedömningarna finns även redovisade efter var i regionen man bor. I likhet med 2010 är det de boende i Göteborgsregionen och i Skaraborg som uppvisar ett genomsnittligt större förtroende. I den förra delregionen gäller det framför allt rikspolitiker och EU-parlamentariker, i den senare de kommunala politikerna som ligger högre särskilt i Östra Skaraborg. I övrigt är skillnaderna mellan regionens olika delar förhållandevis små.

De två huvuddimensioner som utkristalliserade sig i faktoranalysen handlade främst om politiker och om personalen inom vård, skola och omsorg. Det kan också uttryckas som en skillnad mellan politikens beslutsfattare och politikens genomförare. I ett sådant perspektiv blir det motiverat att närmare studera även hur personer med olika förhållningssätt till politik och samhälle värderar yrkes-

Tabell 2a Förtroende för olika grupper efter kön, ålder utbildning och delregion, Västra Götaland 2014 (mycket+ganska mycket förtroende, procent)

	Kön		Ålder					Utbildning				Delregion			Samtliga
	Kv	M	15–29	30–49	50–64	65–85	LU	MLU	MHU	HU	GR	Sju-härad	Skara-borg	Fyr-bodal	
EU-parlamentariker	24	18	21	22	21	20	13	15	21	32	25	18	17	16	21
Rikspolitiker	31	34	32	35	33	29	19	25	34	48	35	29	33	27	33
VG-regionens politiker	19	17	21	18	18	17	13	13	17	26	19	17	19	15	18
Kommunens politiker	26	26	22	23	27	28	24	22	24	32	23	28	37	21	25
Hälsa- och sjukvårdens personal	65	71	63	72	68	68	56	65	69	79	69	69	69	64	68
Personal inom barnomsorgen	66	60	65	78	65	47	41	61	65	78	66	64	63	58	64
Personal inom äldreomsorgen	56	55	49	60	58	50	45	54	55	63	53	58	63	55	55
Lärare i grundskolan	59	52	57	69	56	44	34	51	57	74	58	51	57	51	56
Kollektivtrafikens personal	50	42	48	51	46	43	34	44	46	57	49	40	50	40	47
Socialarbetare	35	29	34	39	32	25	19	27	32	45	33	28	35	31	32
Poliser	66	57	62	70	63	53	50	62	62	71	64	62	61	57	62
Journalister	29	23	25	29	28	24	20	22	25	36	29	25	26	21	26
Forskare vid universitet/högskolor	47	48	59	52	43	41	24	40	50	66	54	42	39	41	48
Präster i Sv. Kyrkan	40	34	34	41	36	36	28	33	34	47	37	39	44	30	37
Pastorer frikyrkor	19	15	16	19	16	18	13	14	17	23	17	19	21	12	17
Minsta antal svar	1 327	1 257	359	753	717	754	422	788	565	756	1 375	325	424	458	2 593

Kommentar: I fråga om utbildning gäller följande: LU=ågutbildad, MLU=medellåg utbildning, MHU=medelhög utbildning och HU=högutbildad.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2014.

Tabell 2b Förtroende för olika grupper efter politiskt intresse, partisympati och ideologi, Västra Götaland 2014 (mycket +ganska stort förtroende, procent)

	Politiskt intresse				Partisympati										Ideologisk självplacering				Samtliga
	Mycket intr.	Ganska särskilt intr.	Intr. intr.	Intr. intr.	V	S	MP	C	FP	KD	M	SD	FI	Klart vänster	Något vänster	Varken hö./vä.	Något höger	Klart höger	
EU-parlamentariker	33	24	12	3	16	14	32	25	37	21	28	9	23	21	19	16	25	28	21
Rikspolitiker	51	36	18	6	35	31	40	35	51	32	41	13	30	39	34	22	37	38	33
VG-regionens politiker	26	20	12	6	22	20	24	21	21	17	18	9	20	25	21	13	18	14	18
Kommunens politiker	32	30	18	7	29	28	29	35	25	34	25	17	21	32	28	20	28	24	25
Hälso- och sjukvårdens personal	76	70	64	46	84	63	76	74	79	74	67	64	67	81	70	60	69	74	68
Personal inom barnomsorgen	68	65	61	46	81	59	74	65	67	66	62	56	75	75	66	55	64	63	64
Personal inom äldreomsorgen	57	58	52	37	69	56	56	60	60	57	53	46	59	69	56	47	56	53	55
Lärare i grundskolan	63	57	54	38	73	54	66	58	64	59	57	41	69	67	60	50	58	54	56
Kollektivtrafikens personal	51	48	44	31	68	44	55	45	59	57	39	40	57	62	51	43	46	37	47
Socialarbetare	39	33	29	18	48	33	43	31	39	35	28	15	39	48	37	27	30	25	32
Poliser	62	62	64	48	58	62	64	68	75	73	64	53	50	58	64	57	67	67	62
Journalister	33	29	20	17	35	27	34	26	31	20	24	16	37	36	31	23	26	19	26
Forskare vid univ/högskolor	64	49	36	31	65	41	64	40	57	53	50	37	55	58	50	40	48	49	48
Präster i Sv. kyrkan	41	39	32	29	41	35	37	46	48	61	33	26	36	41	34	36	42	36	37
Pastorer i frikyrkor	20	18	15	14	14	14	21	22	21	54	14	12	11	17	16	17	20	15	17
Minsta antal svar	455	1 259	735	121	149	665	217	184	169	93	574	228	68	296	566	664	670	324	2 593

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2014.

grupperna. I frågan om politiskt intresse visar sig som väntat att personerna med stort politiskt intresse genomgående har större förtroende än övriga. Det gäller inte bara förtroendet för politiker utan även de olika personalkategorierna inom offentlig verksamhet samt för de övriga yrkesgrupperna. Den största differensen mellan de politiskt intresserade och ointresserade finns i frågan om förtroende för rikspolitiker (45 procentenheter). I förtroendet för de olika personalkategorierna inom vård, skola och omsorg är skillnaden störst när det gäller förtroendet för personal inom hälso- och sjukvården (30 procentenheter) och minst för personal inom äldreomsorgen respektive kollektivtrafikens personal. Möjligen kan det tolkas som att hälso- och sjukvården något mer än övriga områden är ett politiskt område.

Också för övriga yrkesgrupper uppvisar de mest politiskt intresserade ett större förtroende, även om det i några fall, främst pastorer i frikyrkor, är relativt små skillnader i jämförelse med de politiskt ointresserade.

Också partisympati och politisk ideologi (vänster-högersjälvlagering) har betydelse för förtroendebedömningarna. Mönstret är tämligen splittrat när det gäller partisympati och politiker. Ofta brukar förtroendet för politiker spegla majoritetsförhållandena i de politiska församlingarna – man är mer positiv när den egna politiska grupperingen är i ledningen eller har majoritet (Holmberg & Weibull, 2015). Det som bidrar till det otydliga mönstret i 2014 års mätning är att undersökningen i och för sig gick i fält efter valet, men att många personer svarade innan majoritetsförhållandena – som innebar maktskiftet både på nationell och på regional nivå i Västra Götaland – hade tydliggjorts.¹¹

I förtroendet för de olika personalkategorierna inom offentlig verksamhet visar sig Vänsterpartiets sympatisörer genomgående vara de mest positiva. Det är rimligt att tolka det som en politisk markering av vikten av de offentliga insatserna inom vård, skola och omsorg, även om inte all personal inom vård, skola och omsorg är offentliganställd.¹² Tolkningen är i linje med de resultat som Lennart Nilsson redovisar om V-sympatisörernas starka stöd för den offentliga sektorn (Nilsson, kommande; jfr Nilsson, 2014). Ett annat tydligt mönster är det genomgående låga förtroendet bland Sverigedemokraternas sympatisörer, särskilt för lärare och socialarbetare. När det gäller sympatisörer till övriga partier är det svårt att urskilja några entydiga mönster. Samma svarsmönster återkommer när det gäller hur svars personer med olika ideologisk positionen bedömer förtroendet: personer som placerar sig till vänster har överlag ett större förtroende för flertalet personalkategorier.

I bedömningen av övriga yrkesgrupper är mönstret annorlunda. Det är personer i mitten och något till höger som har störst förtroende för polisen – störst förtroende har sympatisörer med Folkpartiet och Kristdemokraterna. För forskare på universitet och högskolor och journalister finns det en klar tendens att personer till vänster har större förtroende; personer som politiskt placerar sig längst till höger har bara hälften så stort förtroende för journalsiter som personer som placerar sig längst till vänster. För präster och pastorer finns inte någon klar partipolitisk profil utom att de åtnjuter ett mycket stort förtroende bland sympatisörerna till Kristdemokraterna.

Vad ligger bakom förtroendebedömningarna?

Det vi så långt iakttagit är hur förtroendet för de olika yrkesgrupperna ser ut bland olika grupper av allmänheten. Samtidigt finns det anledning att reflektera över vad som ligger bakom skillnaderna: Vilka bakgrundsegenskaper är det som har störst betydelse? Och var kan förklaringen ligga? Vi har exempelvis sett att det finns skillnader i generellt förtroende mellan olika grupper av allmänheten efter utbildning och politiskt intresse, liksom även efter partisympati. Eftersom det samtidigt finns ett samspel mellan olika bakgrundsfaktorer är det därmed inte sagt att just dessa är avgörande för förtroendet för respektive grupp. För att få en bild av de olika faktorernas vikt ska vi nu systematiskt granska förhållandet mellan de olika faktorerna.

Det generella förtroendets bakgrund har undersökts genom en regressionsanalys. Den möjliggör analyser av olika bakgrundsfaktorer under kontroll för varandra. Den basmodell vi har utgått ifrån inkluderar samtliga bakgrundsfaktorer som vi i det föregående diskuterat utom partisympati; de politiskt-ideologiska perspektivet täcks i denna analys av vänster-högerposition. Dessutom har vi utökat med två faktorer som är tänkta som breda indikatorer på det generella förtroendet för samhället (nöjd med demokratin i Sverige) och det mellanmännliga förtroendet (tillit till människor i allmänhet). När det gäller det som bedöms har vi inte utgått från de enskilda grupperna och anställda inom olika offentliga områden utan från två index baserade på resultaten från dimensionsanalysen – ett för politiker och ett för personalen inom vård, skola och omsorg. För poliser, journalister och präster i Svenska kyrkan gav dimensionsanalysen inte något klart mönster. Vi har dock valt att ta med dem i regressionsanalysen och då behandla dem var för sig.¹³ Utfallet redovisas i tabell 3.

När det gäller förtroendet för politiker visar sig modellen fungera väl med en relativt stor förklaringskraft. Demokratifaktorn är den som har störst effekt. Förtroende för politiker stiger med en mer positiv syn på demokratin i Sverige. Resultatet är knappast överraskande. Det är inte heller oväntat att också politiskt intresse är en viktig förklaringsfaktor som ger ett signifikant bidrag. Dessutom visar kön en betydande effekt genom kvinnors högre förtroende, liksom det även finns en effekt av tillit: med ökad tillit till andra människor ökar också förtroendet för politiker. Ett något oväntat utfall är att utbildning inte ger något självständigt bidrag till modellen.

När det gäller förtroendet för personalgrupperna inom vård, skola och omsorg visar sig modellen ha mindre förklaringskraft. Det framgår att utbildning här spelar den viktigaste rollen – med ökad utbildning ökar också förtroendet för indexet på de sex personalgrupperna. Också ideologi har betydelse, men det är endast personer som placerar sig politiskt längst till vänster som ger ett signifikant bidrag. De mönster som vi iakttog vid analysen av olika bakgrundsfaktorer visar sig således hålla även efter kontroll för andra bakgrundsfaktorer. På samma sätt som

i fråga om politikerförtroendet ger både nöjdheten med demokratin och tilliten till andra människor en positiv effekt. Däremot kan noteras att varken kön, ålder eller politiskt intresse ger något självständigt bidrag till det samlade förtroendet för dessa personalgrupper.

Tabell 3 Regressionsanalys av förtroendet för politiker och olika yrkesgrupper 2014 (ostandardiserade regressionskoefficienter)

	Politiker ¹	Personal ²	Poliser	Journalister	Präster
Kön (man)	-0.160***	-0.008	-0.192***	-0.260***	-0.177***
Ålder (16–85)	-0.001	-0.002	-0.007***	-0.002	-0.001
Utbildning³					
Medellågutbildad	-0.036	0.201***	0.094	-0.016	0.072
Medelhögutbildad	-0.038	0.226***	0.024	-0.085	0.015
Högutbildad	0.057	0.303***	0.079	0.034	0.182*
Delregion⁴					
Sjuhärad	0.087	0.048	0.040	-0.011	0.123
Skaraborg	0.171***	0.219***	0.098	0.055	0.215**
FyBoDal	-0.064	0.047	0.037	-0.054	-0.074
Ideologi⁵					
Klart till vänster	0.003	0.213***	-0.207**	0.099	-0.022
Något till vänster	0.008	0.062	-0.012	0.100	-0.060
Något till höger	0.038	-0.009	0.086	-0.122	0.067
Klart till höger	-0.043	0.023	0.188**	-0.382***	-0.027
Politiskt intresse (1–4)	0.103***	0.008	0.077**	-0.013	0.020
Mellanmänsklig tillit⁶ (0–10)	0.086***	0.104***	0.107***	0.062***	0.092***
Nöjd med demokratin⁷ (1–4)	0.468***	0.165***	0.244***	0.323***	0.200***
Intercept	0.769***	2.290***	2.826***	1.789***	2.216***
Observationer	1731	1548	2202	2053	1766
Adj. R2	0.31	0.19	0.13	0.11	0.08

Kommentar: Resultaten är hämtade från en OLS-regressionsanalys. Frågan lyder: Hur stort förtroende har du för följande yrkesgrupper. De fem beroende variablerna varierar mellan 1 "Mycket litet förtroende" och 5 "Mycket stort förtroende". ¹Variabeln är ett additivt index byggt på tre yrkesgrupper: 'Kommunens politiker', 'Europaparlamentariker' och 'Västra Götalandsregionens politiker'. ²Variabeln är ett additivt index byggt på sex yrkesgrupper: 'Personal i barnomsorg', 'Personal i äldreomsorg' (Cronbach's alpha=0,8364), 'Kollektivtrafikens personal', 'Socialarbetare', 'Sjukvårdens personal' samt 'Lärare i grundskolan' (Cronbach's alpha=0,8457). ³Referensgrupp = låg utbildning. ⁴Referensgrupp= Göteborgsregionen. ⁵Referensgrupp= 'varken vänster eller höger'. ⁶Frågan lyder: 'Går det att lita på människor i allmänhet?' och utgörs av en elvagrädd skala (1=det går inte att lita på människor 10=det går att lita på människor). ⁷Frågan lyder: 'Hur nöjd är du med hur demokratin fungerar i Sverige?' Variabeln är värd för att underlätta analys (1=inte alls nöjd och 4=mycket nöjd). * p < 0.10, ** p < 0.05, *** p < 0.01.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2014.

För de tre specifika yrkesgrupperna är mönstren något annorlunda. Beträffande polisen finns det en ideologisk faktor där de båda politiska ytterpunkterna ger signifikanta bidrag – till vänster med lägre och till höger med större förtroende. Kvinnor har klart större förtroende än män och politiskt intresserade större än politiskt ointresserade. Även i förtroendet för polisen har synen på demokratin och tilliten till andra människor betydelse. Bedömningarna av journalister har framför allt samband med synen på demokratin och kön (kvinnor) som har betydelse.

Om vi betraktar utfallet efter förklaringsfaktorernas bidrag kan vi notera att demokratifaktorn överlag har stor betydelse, liksom även tillitsfaktorn. Däremot tillför ålder och utbildning mycket lite. Samtidigt varierar de olika faktorernas bidrag efter vilken grupp det handlar om. Det kan tillfogas att svarspersonerna i Skaraborg i fråga om personalgrupperna inom vård, skola och omsorg samt präster gör en signifikant mer positiv bedömning än svarspersoner i andra delregioner av Västra Götaland.

En fråga om berördhet?

I tidigare studier av förtroendebedömningar har ofta berördhetens betydelse lyfts fram (Holmberg & Weibull, 2014; Weibull, 2011). Berördhet kan vara av många olika slag. Å ena sidan kan den vara förankrad i ett starkt intresse eller engagemang för en viss verksamhet, å andra sidan kan den vara uttryck för erfarenhet av verksamheten. I det första fallet är sambandet nästan per definition positivt, exempelvis att en politiskt intresserad person har större förtroende för politiker än den som är politiskt ointresserad. I det andra fallet är det inte lika självklart. Erfarenheten av en organisation eller en grupp behöver inte vara odelat positiv. Samtidigt är det givetvis svårt att skilja erfarenhetens roll från andra faktorer som påverkar förtroendet, till exempel i vad mån en grupp uppfattas som samhällsviktig eller att man personligen är beroende av gruppen eller dess sätt att fungera.

Slutsatserna från tidigare prövningar av berördhetens betydelse har visat på varierande resultat som till stor del reflekterat berördhetens olika innebörder (Holmberg & Weibull, 2014). En möjlighet att fördjupa frågan om berördhetens roll är att pröva den när det gäller förtroendet för personalen inom vård, skola och omsorg. Det har gjorts genom att vi för fyra av personalgrupperna prövar vad berördhetsfaktorn betyder. Måttet på berördhet är hämtat från en annan fråga i den västsvenska SOM-undersökningen 2014, där svarspersonerna fått ange om man under de senaste 12 månaderna någon gång personligen varit i kontakt med olika verksamheter. Från den har vi valt att ställa kontakter med barnomsorg, äldreomsorg, vårdcentral och grundskola mot för förtroendet för motsvarande personalkategorier.¹⁴ Kontaktfrågan gäller om man själv använt eller på annat sätt varit i kontakt med verksamheten, om nära anhörig varit i kontakt eller om man helt saknat kontakt. Kontaktfaktorn har lagts in som en oberoende variabel i en motsvarande regressionsmodell.

När berördhetsfaktorn – om man själv varit i kontakt med respektive verksamhet – provas inom ramen för en sådan modell visar sig effekten vara mycket begränsad. Av de prövade fyra sambanden kan vi endast för personal inom barnomsorgen se en tydlig effekt av nyttjandet. De som använder barnomsorgen har klart större förtroende än de som inte gör det under kontroll för övriga faktorer i modellen. Effekten är dock lägre än den för exempelvis utbildning. För hälso- och sjukvårdens respektive äldreomsorgens personal finns däremot inte någon signifikant effekt av berördheten – att ha besökt vårdcentral respektive använt äldreomsorgen.

Resultatet kan i några avseenden förefalla något oväntat med tanke på vad som visat sig i andra studier av berördhet. En rimlig förklaring kan vara att berördheten tidigare inte prövats inom ramen för en lika elaborerad modell. När utbildning, mellanmänsklig tillit och demokratisyn inkluderas blir utrymmet för berördhetsfaktorn begränsat. Även bivariata analyser pekar i samma riktning. Exempelvis skiljer sig de som själva inte har utnyttjat sjukvårdens tjänster under det gångna året inte från dem som inte har utnyttjat dem. Även om vi för de olika verksamheterna använt samma operationalisering på berördhet hindrar det inte att berörd ändå betyder olika saker på olika områden. Nästan alla medborgare är regelbundet berörda av sjukvården medan engagemang i barnomsorg är knutet till en fas i livet; det är därför troligt att de olika erfarenheterna står för mycket olika saker (jfr Holmberg & Weibull, 2014). Ytterligare en tolkning kan vara att det under ett valår som 2014 blir ett större fokus på verksamhetens generella betydelse, vilket ökar förtroendet bland dem som är mindre berörda.

En rimlig tolkning är att det ökande förtroendet för personalen inom vård, skola och omsorg står för att stödet för dessa grupper generellt är mycket stort. Om vi läser de bivariata analyserna på det sättet blir det intressanta resultatet att även de som inte nyttjar de olika typerna av samhällsservice ändå har ett stort förtroende för deras personal.

Personal eller verksamhet?

Syftet med kapitlet har varit att uppdatera SOM-institutets tidsserie på förtroendet för olika grupper inom politik och förvaltning i Västra Götaland samt att fördjupa analysen av vad som ligger bakom allmänhetens förtroende för politiker och yrkesgrupper. När det gäller förtroendet visar sig detta vara starkt och stabilt för flertalet personalgrupper inom vård, skola och omsorg, liksom för polis och forskare inom universitet och högskolor. Förtroendet för politiker men också för journalister ligger genomgående på en något lägre nivå. En gemensam nämnare för i stort sett alla grupper är en uppgång mellan 2013 och 2014. Till stor del ligger förklaringen i att en valrörelse bidrar till ökad uppmärksamhet för både politik och politikområden. Värt att notera var att valdebatten 2014 till stor del handlade om just vård, skola och omsorg.

Det som framför allt påverkar människors förtroende, oavsett vilka grupper det handlar om, är synen på demokratin i Sverige och tilliten till andra människor. Det bekräftar vad tidigare studier visar om Sverige som ett förtroendefullt samhälle (Holmberg & Rothstein, 2015). Demokratifaktorn är särskilt central när det gäller politikerförtroendet medan utbildningsbakgrund är det viktigast synen på personal inom vård, skola och omsorg. Ideologisk ståndpunkt spelar en större roll i fråga om förtroendet för personalen inom vård, skola och omsorg. Ideologifaktorn påverkar även människors förtroende för poliser och journalister.

I den avslutande analysen av berördhetens roll för förtroendet för personal inom vård, skola och omsorg visar sig denna i stort sett sakna betydelse. Resultatet skiljer sig något från tidigare studier och det har pekats på några olika förklaringar. Ett viktigt perspektiv är att bedömningen troligen i mindre grad handlar om förtroendet för personal inom olika sociala områden och mer om verksamheten i sig. Eftersom valet 2014 till stor del handlade om välfärdsfrågor är det sannolikt att svarspersonerna i en undersökning en knapp månad efter valet mest tänker på verksamheten, vilket kan bidra till att icke-användarna ökar sitt förtroende. Ett sådant resonemang stöds också av att även de som på en annan fråga uttrycker missnöje med en viss verksamhet ändå har ett förhållandevis stort förtroende för den. Det gäller främst barnomsorgen men även hälso- och sjukvården.

Resultatet ligger i linje med vad redovisades i motsvarande analys vååret 2010, där det framhölls att i synen på offentlig service spelar sannolikt förtroendet för personalen en mindre roll än förtroendet för den institution där personalen är verksam.

Noter

- ¹ Framställningen följer nära motsvarande genomgång av yrkesgruppsförtroende i Weibull (2011). Jag vill särskilt tacka Sofia Arkhede för hjälp med regressionsanalysen.
- ² Förtroende för enskilda personer har dock inte ställts inom ramen för någon SOM-undersökning.
- ³ I delar av texten används yrkesgrupp, något oegentligt, som gemensam benämning för både politiker och olika yrkesgrupper.
- ⁴ Ytterligare data om det långsiktiga förtroendet för olika grupper finns redovisat i Bergström & Ohlsson (2015). Vidare hänvisas till Nilsson (2009) som utförligt redovisar bakgrunden till förtroendemätningarna inom ramen för den västsvenska SOM-undersökningen.
- ⁵ Frågan lyder: *Allmänt sett, hur stort förtroende har du för det sätt på vilket följande grupper sköter sitt arbete?*
- ⁶ Om balansmått se kommentaren under tabell 1.
- ⁷ Mätningen av allmänhetens institutionsförtroende är en del av den nationella SOM-undersökningen (jfr Holmberg & Weibull, 2013b). I frågan om insti-

tutionsförtroende finns dock inte alternativet *Ingen uppfattning*. Jämförelsen blir därför särskilt osäker för grupper för vilka en stor del av de svarande saknar uppfattning, t ex när det gäller universitet och högskolor.

- 8 Alternativet ändrades, eftersom Västra Götalandsregionen i bedömningen av yrkesgrupper ville täcka in en bredare personalkategori än bara sjukvården. Att förtroendet minskar då frågan avser hälso- och sjukvårdens personal och inte bara sjukvårdens tyder på att tillägget hälsovården drar ner förtroendet något. Det kan bero på att svarspersonerna är osäkra på vad benämningen avser eller att man faktiskt har lägre förtroende som visar sig i att andelen med lågt förtroende är dubbelt så stor 2014 som den var 2013. Samtidigt går det knappast att bortse ifrån att det samlade förtroendet för sjukvården i Västra Götaland har gått ner.
- 9 Det använda sambandsmättet är Pearson's r , som kan variera mellan 1 (fullständig överstämmelse) och -1 (fullständig oöverensstämmelse). Samband över omkring .40 brukar ofta betraktas som relativt starka.
- 10 Korrelationskoefficienten ligger på .17 och är signifikant.
- 11 Inom ramen för den nationella SOM-undersökningen 2014 gjordes en analys av förtroendet för regering och riksdag efter när svarspersonerna hade svarat. Analysen visade tydligt att det dröjde innan de svarande tog ställning till den nya regeringen (Holmberg & Weibull, 2015). Mönstret är sannolikt ännu tydligare i Västra Götaland, eftersom det där dröjde ännu längre innan den nya regionstyrelsen formerats.
- 12 Huvuddelen av de förvärvsarbetade inom dessa personalkategorier är anställda inom offentlig sektor.
- 13 För uppgifter om vilka grupper som ingår i indexen för politiker och personal inom vård, skola och omsorg se kommentaren till tabell 3. Två grupper har helt uteslutits från analysen, främst beroende den stora andelen som saknade uppfattning: forskare vid universitet och högskolor och pastorer i frikyrkor.
- 14 I den västsvenska SOM-undersökningen skiljer frågan om kontakt på offentliga och privata alternativ, exempelvis mellan offentlig och privat vårdcentral. I föreliggande analys har vi därför skapat ett index på kontakt med de olika verksamheterna oavsett om kontakten gäller offentlig eller privat verksamhet. Det går samtidigt att bortse ifrån att det möjligen kan finnas inslag av en ideologisk faktor i sådana bedömningar (se ovan).

Referenser

- Bergström, Annika, Ohlsson, Jonas (2015) *Västsvenska trender*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Bové, Klara, Bergström, Annika, Ohlsson, Jonas (2015) *Västra Götaland*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Holmberg, Sören (1994) Partierna tycker vi bäst om i valtider. I Holmberg, S, Weibull, L (red) *Vägval*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.

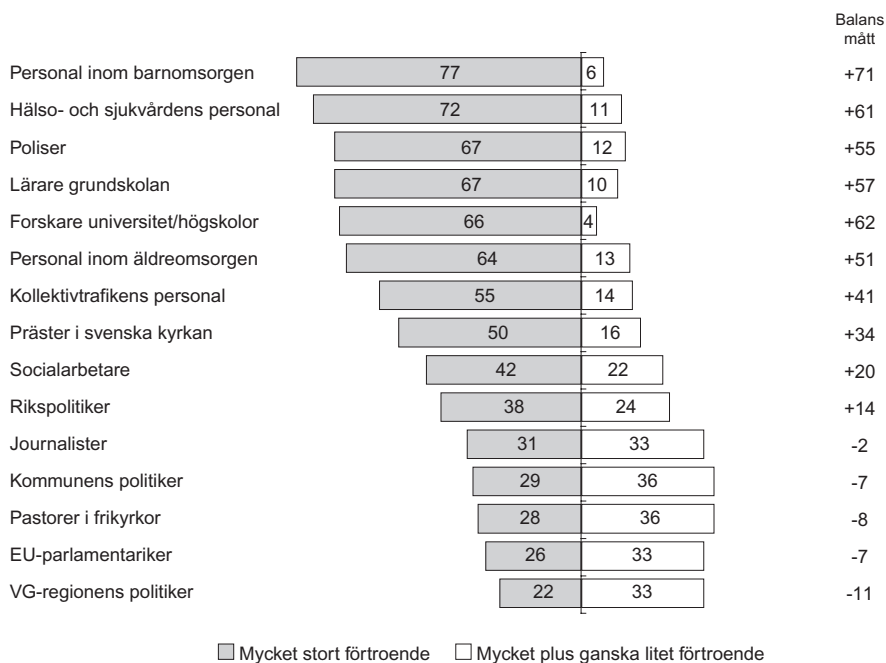
- Holmberg, Sören (2015) Mycket höga krav på offentlig verksamhet. I Bergström, A, Johansson, B, Oscarsson, H, Oskarson, M (red) *Fragment*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Holmberg, Sören, Rothstein, Bo (2015) Hög mellanmänsklig tillit i Sverige – men inte bland alla. I Bergström, A, Johansson, B, Oscarsson, H, Oskarson, M (red) *Fragment*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Holmberg, Sören, Weibull, Lennart (2005) Rimligt förtroende? . I Holmberg, S, Weibull, L (red) *Lyckan kommer, lyckan går*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Holmberg, Sören, Weibull, Lennart (2007) Ökat förtroende – bara en valårseffekt? I Holmberg, S, Weibull, L (red) *Det nya Sverige*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Holmberg, Sören, Weibull, Lennart (2011) Förtroendekurvorna pekar uppåt. I Holmberg, S, Weibull, L, Oscarsson, H (red) *Lycksalighetens ö*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Holmberg, Sören, Weibull, Lennart (2013a) Det viktiga samhällsförtroendet. I Bergström, A, Oscarsson, H (red) *Mittfåra och marginal*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Holmberg, Sören, Weibull, Lennart (2013b) *Förtroendet för samhällets institutioner. Utvecklingen i Sverige 1986-2012*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Holmberg, Sören, Weibull, Lennart (2014) Institutionsförtroende mellan berördhet och mediebevakning. I Bergström, A, Oscarsson, H (red) *Mittfåra och marginal*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Holmberg, Sören, Weibull, Lennart (2015) Demokratins haloeffekt. I Bergström, A, Johansson, B, Oscarsson, H, Oskarson, M (red) *Fragment*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Johansson, Inga-Lill, Jönsson, Sten, Solli, Rolf (2006, red) *Värdet av förtroende*. Lund: Studentlitteratur.
- McCombs, Maxwell (2006) *Makten över dagordningen: om medierna, politiken och opinionsbildningen*. Stockholm: SNS förlag.
- Nilsson, Lennart (2009) De politiska systemen på regional och lokal nivå i Väst-sverige. I Nilsson, L, Johansson, S (red) *Att bygga, att bo, att leva. En bok om Västra Götaland*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Nilsson, Lennart (2014) Starkt stöd för välfärdsstaten. I Bergström, A, Oscarsson, H (red) *Mittfåra och marginal*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Nilsson, Lennart (kommande) Välfärdspolitik och välfärdsopion valåret 2014. Sverige och Värmland. I Norell, P-O, Nilsson, L (red) *Den regionala SOM-undersökningen i Värmland*. Karlstad: Karlstad University Press.
- Norén-Bretzer, Ylva (2005) *Att förklara politiskt förtroende. Betydelsen av socialt kapital och rättvisa procedurer*. Göteborgs universitet: Statsvetenskapliga institutionen.

Trägårdh, Lars (2009, red) *Tillit i det moderna Sverige. Den dumme svensken och andra mysterier*. Stockholm: SNS Förlag.

Weibull, Lennart (2011) Förtroende för olika grupper. I Nilsson, L (red) *Västsvensk vardag*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Bilaga

Figur A1 Förtroende för olika personalkategorier bland dem som har uppfattning Västra Götaland 2014 (procent samt balansmätt)

Kommentar: I basen är de som svarat "ingen uppfattning" exkluderade. Balansmättet är andelen mycket + ganska stort förtroende minus andelen mycket + ganska litet förtroende. Det kan variera mellan +100 (alla har stort förtroende) och -100 (alla har litet förtroende). De som svarat varken stort eller litet förtroende redovisas inte i figuren.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2014.